

Колективний проект
«Бабусина пісня, дідусева казка»
(виховний захід
«Її величність – солов'їна пісня»)
учительки початкових класів
СЗШ І-ІІІ ст. № 2
сmt Крижопіль
Лисої Любові Григорівни

У народі кажуть: «Той народ, який забув свої пісні – вмирає наполовину, а який забув ще й свою мову – вмирає назавжди, зникає з лиця землі». Український народ має ніжну, співучу душу, любить музику, танці. Пісня – душа народу, правдиве дзеркало його життя і побуту. У піснях відображаються героїчна історія народу, його думки, мрії про щастя.

Хто забуває минуле, той не вартий майбутнього - справедливість цього вислову перевірена часом. Непросто зрозуміти те, до чого не був причетний, що сам не бачив і не відчував. Але не можливо пробачити сучасному українцю небажання досягнути цей багатющий шар народної культури. Прикро, коли народ забуває свої духовні традиції, народні звичаї.

"Нащадки пам'ять бережуть". Заповнюючи "білі плями" у своїх знаннях та латаючи порожнечі душі, тобто повертаючись обличчям до духовної культури свого народу, ми повертаємося до джерел, які живили його дух, оберігали чистоту душі, служили добрими охоронцями, у повсякденному житті.

Як зберегти і передати нащадкам усі ті найкращі надбання національної культури, що були виплекані протягом століть українським народом? Що треба зробити сьогодні, аби завтра лунала народна пісня, не всихало життєве джерело народної мудрості та творчості? Які зусилля треба докласти, щоб молодь не цуралася національного спадку, щоб не шукала на Заході собі ідеалів?

Тому виходячи з потреб дітей в відродженні народних традицій з класним колективом, за участю батьків, бабусь та дідусів, бібліотекаря створили проект «Її величність - солов'їна пісня».

Проект виховного заходу «Її величність - солов'їна пісня»

Тип за складом учасників: колективний.

Тип за мірою реалізації міжпредметних зв'язків: міжпредметний.

Тип за тривалістю виконання: середньостроковий.

Тип за результатом діяльності: інформаційно-дослідницький, прикладний, творчий.

Мета та завдання:

- показати роль української народної пісні у вихованні патріотичних почуттів школяра;
- визначити особливості та необхідність використання народної пісні у навчально-виховному процесі в школі;
- охарактеризувати роль народної пісні в розвитку творчої активності учнів;
- прищеплювати учням любов до української народної пісні, як неперехідної цінності народу;
- розвивати творчі здібності учнів.

Матеріали та ресурси:

- українські народні пісні, вірші у книжках;
- розповіді бабусь та дідусів про українську народну пісню.

Очікувані результати проектної діяльності:

1. Перетворення учнів з об'єкту виховного впливу на об'єкт виховної діяльності.
2. Функціонування пошукових груп на базі класу.
3. Створення здорового мікроклімату в класі, згуртування учнівського колективу.
4. Активізація пізнавальної діяльності учнів.
5. Поповнення знань про бабусину та українську народну пісню.
6. Фотомонтаж, світлини виховного заходу, сценарій виховного заходу.

Етапи реалізації проекту:

I. Діагностико-концептуальний.

1. Проведення учнівських зборів.
2. Опрацювання матеріалів з даної теми.

II. Організаційний:

1. Проведення круглого столу, обговорення даного питання на засіданні учнівського класного самоврядування.
2. Створення пошукових груп на базі класного колективу класу.
3. Систематизація та оформлення матеріалу.

III. Практичний:

1. Збір інформації про українську народну пісню.
2. Оформлення звіту про проведену роботу.
3. Презентація проекту.
4. Висвітлення проектної діяльності у районній газеті «Сільські новини».

Рекомендації щодо реалізації проекту:

- I етап:

демонстрація збірки книжок з українськими народними піснями; мотивація та спонукання учнів до думки про необхідність, інтерес знайомства з українською піснею у спілкуванні бабусями та дідусями, які не зустрічаються в шкільному курсі навчання і як результат цієї творчої роботи – створення фотомонтажу та відео;

- II етап:

робота з художньою літературою та спілкування з бабусями та дідусями про українську народну пісню;

- III етап:

групова робота (поділ класу на три творчі групи по 8 учнів; вибір керівниками творчих груп напрямків роботи):

I група - дитячі українські народні пісні;

II група – жартівливі українські пісні для дітей та дорослих;

III – група – патріотичні українські народні пісні;

- IV етап:

проведення виховного заходу «Її величність - солов'їна пісня»;

- V етап:

висвітлення колективного проекту на сторінках районної газети «Сільські новини»;

“Її величність – солов’їна пісня”

Звучить українська пісня “Зеленіє жито зелене”

Ну де ще є така чарівна пісня,
Серед яких на світі славних мов?
То серце від журби неначе стисне,
А то – навіє радість та любов.

Справді, українська пісня – це диво,
З народного напившись джерела,
Як із Дніпра бере веселка воду,
О, рідна пісне, знову ти прийшла
До матері й до батька – до народу!
О, пісне! Від народу кров і плоть
Ти узяла, щоб лиш йому служити,
Тебе ніхто не може побороть,
Бо вільний дух твій правдою повитий.
Слов’янської пісні окраса,
Земля солов’їна Тараса,
Слов’янської пісні перлина,
Співуча моя Україна! - *всі*

Близько півмільйона пісень склав український народ. Пісня летіла у віки, вбираючи у себе мудрість століть і поверталася до людей, даруючи віру, надію й любов. Мандруючи чумацьким шляхом, вона линула по Україні з кобзарями, вела у бій, лунала у полі спекотного дня і тихого вечора. У ній перепліталися смуток і радість, зустрічі й розлуки, надії і мрії нашого народу.

Лети, здіймайся, народна пісня,
Велична і простора.
Така прадавня, споконвічна і нова,
Така врочиста і весела
В рясних мережках музики і слова.

Звучить пісня “При долині кущ калини”

Сьогодні ми з вами поговоримо про справжній неоцінений скарб українського народу – пісню.

З давніх-давен живе легенда про те, як Господь вирішив наділити дітей світу талантами:

французи обрали елегантність і красу,
угорці – любов до господарювання,
німці – дисципліну і порядок,
росіяни – владність,
поляки – здатність до торгівлі,
італійці одержали хист до музики...

Обдарувавши всіх, підвівся Господь зі свого трону і раптом побачив у куточку дівчину. Вона була боса, одягнута у вишиту сорочку, руса коса переплетена синьою стрічкою, а на голові багрянів вінок із червоної калини.

- Хто ти? Чого плачеш? – запитав Господь.
- Я – Україна, а плачу, бо стогне моя земля від пролитої крові і пожеж. Сини мої на чужині, на чужій роботі, вороги знущаються з удів та сиріт, у своїй хаті немає правди і волі.
- Чого ж ти не підійшла до мене раніше? Я всі таланти роздав. Як же зарадити твоєму горю?

Дівчина хотіла вже йти та Господь, піднявши правицю, зупинив її.

- Є у мене неоцінений дар, який уславить тебе на цілий світ. Це – пісня.

Узяла дівчина – Україна дарунок і міцно притиснула його до серця. Поклонилася низько Всевишньому і з ясним обличчям і вірою понесла пісню в народ.

Звучить пісня “На калині мене мати колихала”

Українська пісня. Хто не був зачарований нею, хто не згадує її як своє чисте, прозоре дитинство, свою юність, красиву і ніжну. Який митець не був натхнений її мелодіями. Українська пісня – це бездоганна душа українського народу, це його слава.

Максим Горький писав: “Народна поезія України – апофеоз краси. Український народ через століття рабства і неволі по шляху до щастя проніс дорогоцінне багатство свого генія. Гляньте, який ласкавий і співучий світ розкривається в його безсмертних піснях”.

Далеко відійшли від нас предки давні та недавні, а пісню, її мелодію лишили як душу свою на розмову з нами, на спадок, на життя, як зброю для боротьби. А яку силу таїть вона в собі! Минають віки, потрясають війни, голодомори, на зміну одним поколінням приходять інші, і в кожного свої смаки, свої уподобання. А народна пісня залишається.

Через всі злигодні й поневіряння проносить вона свою нев’янучу молодість. І досі у Царграді на риночку регоче над своїми ворогами Байда молоденький, і все попереду веде Дорошенко своє військо запорізьке, і за гаєм зелененьким бере вдова льон дрібненький, і досі не вгамується той шум, що вчинив комар, який на мусі оженився, і досі два півники молотять горох і танцює риба з раком, а петрушка з пастернаком.

Звучать пісні

“Про Дорошенка” (“Ой, на горі та й жєнці жнуть”), “Комар на мусі оженився”, “Два півники горох молотили”, “Танцює риба з раком, а петрушка з пастернаком”

Відомий російський письменник Лев Толстой одного разу сказав студентові українцеві, який відвідав його в Ясній Полянці: - “Щасливі ви, що народилися серед народу з такою багатою душею; народу, що вміє так відчувати свої мрії, свої почуття заповітні. Хто має таку пісню, тому нічого боятися за своє майбутнє”.

Українську пісню називають солов’їною і кажуть, що солов’ї навчилися співати саме у нашого народу. Чому?

Колись солов’їв не було в Україні, бо літали по всьому світу, збирали пісні для індійського царя, в саду якого вони жили.

Одного разу залетів соловей в Україну і сів спочити в якомусь селі. В цей час усі люди були в полі. “Що за люди тут живуть, - подумав соловей, - ні пісень, ні музики не чути?”

А ввечері люди повернулися додому, і то тут, то там залунали пісні. Та вони були сумними, бо люди втомилися від тяжкої праці. І тоді солов’ю захотілося розвеселити цих людей, і він заспівав. Зраділи люди, забули про втому і так заспівали, що навіть соловей зачарувався їхніми піснями.

Полетів соловей до царського саду і заспівав тих пісень, що почув в Україні. Цар втратив спокій і звелів лише йому співати у своєму саду.

А по приходу весни прилетіли солов’ї в Україну, щоб слухати наших пісень. І пташенят почали висиджувати саме на нашій землі, щоб вони від самого народження слухали найчарівніших у світі пісень.

Торкаючись народної пісні, ми входимо в безмежний світ мрій, сподівань, прагнень людини, поринаємо у нелегку історію України, у традиції, обряди наших предків.

Співала мені над колискою мати,
Та ні, не могла мою долю вгадати.
В однім лиш помилки вона не зробила, -
Що буду багатим, що матиму крила.
Хіба я не сильний, хіба не багатий –

У милій Україні я сокіл крилатий.
Бринить колискова, дзвенить колискова –
То тиха й задумлива мамина мова.
Тож хочеться гармонії, тепла,
Спокійного, розсудливого слова.
Отих пісень, що матінка дала,
Коли вночі співала колискових.
Їх не замінить жоден інструмент.
Не забувайте – це мистецтво вічне.
Послухаєш і трепет перейма,
І відступають ритми заграничні.

Звучить колискова “Котику сіренький, котику біленький”

Однією з найважливіших й найбагатших частин художньої культури українського народу є його усна словесна творчість, скільки прекрасних перлин, багатих, цікавих за змістом, яскравих за мистецькою формою має вона!

Та найбільшою окрасою є народні ліричні пісні.

Звучить пісня “В кінці греблі шумлять верби”

Ви прослухали відому українську пісню. Хто її автор? Це славетна народна поетеса Маруся Чурай, яка народилася в Полтавському повіті в родині урядника Гордія Чурай в 1625 році.

У родинно-побутових піснях відтворено всі важливі вияви сімейного життя. Різновидами їх є жартівливі, танцювальні пісні, пісні про кохання. Були жартівливі пісні і у Марусі Чурай.

Звучить пісня “Грицю, Грицю, до роботи”

У родинно-обрядових піснях оспівують добробут молодії родини, стосунки між батьками і дітьми.

Пісні

“Садок вишневий коло хати”, “Ой, під вишнею, під черешнею”, “Три сини”

Календарно-обрядові пісні – найдавніші серед народних пісень. Більшість обрядових пісень пов’язані з працею людей коло землі.

Пісня “Сіяв мужик просо”

Про походження слова “коломийка” є різні думки. Вважають, що воно пішло від назви міста Коломия, де коломийки нібито вперше почали складати. Або ж від слова “коло”, бо під час танцю учасники рухаються по колу, а коломийки виникли як приспівки до танцю:

Коломийки заспівати, коломийки грати,
Але ж бо то коломийки добре танцювати.

Вони прості за будовою і відтворювали різні події з життя людей. Цей вид пісень поширений на Західній Україні.

Пісня – танець “Ой, заграйте, дударики”

Привіт тобі, кохана земле,
У радісний і світлий день.
Прийми вінок бажання ти від мене
І китичку пісень.

Дарунків жодних я не маю,
Ні золотих оков,
Тому до ніг тобі складаю

Свою безмежною Любов. - всі

Звичайно, серед народних пісень є багато таких, у яких оспівується рідна Батьківщина, її чарівна природа, прекрасні люди.

Пісня “Зоре моя вечірня”

Линь же, пісне, над ланами
У блакитному вінку небес.
Так як сина обійми руками,
Так як матір обійму тебе.

Ти ж бо українка, Україно,
Як твої лелеки й журавлі.
У твоїх очах співа барвінок
І калини гілка на чолі.

Струмками в пісню голоси течуть,
Та без душі вони так мало значать,
А пісню ту далеко довго чуть,
В якій сміються пристрасті і плачуть.

То ж над землею лийся, пісне, знов,
Сій між людьми красу й добра насіння.
Гнів заколисуй і неси любов
Із покоління в нові покоління.

Любіть і шануйте народну пісню, бо вона пройшла через віки і принесла нам мудрість нашого народу: “Музика сходить з неба. І з нею забувають про свій біль і не можуть зробити боляче іншим”.

Ось і закінчується наше свято української пісні, але співаймо скрізь і завжди, бережимо і передаваймо з роду в рід багатство і красу нашої пісні.

Адже пісня – це маленька криничка живої води. Не поспішайте її переступити. Зупиніться і розважливо вдивіться в її глибочінь, може побачите благородний лицарський образ свого предка, красу свого сучасника і духовну вроду нащадків.

Пісня “Пісня про пісню”

Батьки запалюють свічку і цей вогник передають дітям

І хай широка світова слава рідної української пісні, оцей її дорогий вогник, зігрівши всю землю, повертається до нас, її спадкоємців.

Українські народні пісні «Три сини», «Ой, на горі та й женці жнуть» («Про Дорошенка»), «Комар на мусі оженився», «Два півники, два півники горох молотили»

Український таночок “Ой, заграйте, дударики”

Пісня «Грицю, Грицю до роботи», “Сіяв мужик просо”

Пісня «Ой, під вишнею, під черешнею»

І хай широка світова слава рідної
української пісні, оцей її дорогий
вогник, зігрівши всю землю,
повертається до нас, її спадкоємців.

То ж над землею лийся, пісне, знов,
Сій між людьми красу й добра насіння.
Гнів заколисуй і неси любов
Із покоління в нові покоління.

Співають діти – співає Україна

До проведення свята, що приурочувалось українській народній пісні, учні 4-Б та 4-В класів (класні керівники Любов Григорівна Лиса, Любов Миколаївна Мазур, музичний керівник Петро Андрійович Дерев'янчук) готувалися старанно та заздалегідь. Ще б пак, у числі запрошених та гостей – їх батьки, учителі, дирекція школи, методист районного будинку культури, бабу-

роду. Душею народу вони є й сьогодні.

Не було колись на Україні жінки чи дівчини, яка б не могла вишити собі рушник чи сорочку. І також не було на Україні дів-

родній пісні. Розповідали про різні її жанри, цитували українських та російсь-

сі, дідусі, братики, сестрички.

Отож, на репетиціях старалися надзвичайно. Щоб і пісні у їх виконанні звучали гарно, і вірші про пісню були добре продекламовані. А щоб свято було живим, веселим, радісним та надовго всім запам'яталось, то й навіть міні-сценки вирішили поставити до багатьох українських пісень під час їх виконання. Потурбувались і про належне оформлення кімнати, в якій мав проходити виступ. Плакати з влучними висловками про українську пісню розмістили на великому стенді, прикрашеному кетягами червоної калини. Бо ж, за легендою, саме пісня, якою Господь обдарував українську дівчину, і мала прославити наш народ.

Українську пісню творили всі. Пісні складали люди в радості і смутку, в горі і щасті. Вони були, й справді, душею українського на-

ліття, і є тим неоціненним скарбом нашої землі, який ми маємо не лише цінувати, а й берегти.

Протягом всього свята юні україночки та українці, одягнуті в національні костюми, співали величальну на-

чини, яка б не співала. А сама українська народна пісня, яку співають та переспівують цілі поко-

ких класиків, які не просто захоплювались українською піснею, а й стверджували, що український народ та українська пісня – поняття нероздільні.

Гарним прологом музичного свята „І величність – солов'їна пісня” став вірш, який написала Ніна Кирилівна Крисько, бабуся учениці четвертого класу Оленки Пунько, що теж був приурочений пісні.

Трепетним та хвилюючим було і його завершення. Із рук у руки від старшого до молодшого покоління переходив запалений вогник, що символізував незгасимий вогонь української пісні, її невмирущість та вічність.

Лариса Заливадна.
Фото С. Матковського.

